

Тероризмът извън митовете и страха

От **Павлина Желева**

Последна промяна в 16:51 на 24 май 2009

Хавиер Гомес Бермудес

Хавиер Гомес Бермудес е председател на наказателното отделение на Аудиенсия национал в Мадрид. Това е съдът, който гледа делата за тероризъм в Испания. Той е мишена номер 1 на баската терористична организация ЕТА и е на прицела на ислямския тероризъм, след като осъди замесените в най-кървавия атентат в новата история на Европа - взрива на мадридската гара "Аточа" на 11 март 2003 г. Всички подсъдени за атентата са в затвора. В престъплението имаше българска връзка, тъй като терористите са се финансирали чрез кражби и фалшифициране на кредитни карти и пари, в което са замесени българи. Бермудес е световен експерт в борбата с тероризма и изнесе лекция пред български прокурори на семинар, организиран от "Клуб журналисти срещу корупцията". При посещението му по покана на главния прокурор Борис Велчев бяха взети изключителни мерки за сигурност и навсякъде го следваха барети, въоръжени с автомати. Представяме ви основните моменти в лекцията на Бермудес.

За тероризъм няма световно определение. Основната му характеристика е, че е политическо насилие. Жертвите не са цел на терористите, а средство за разрушаване на държавата и социално-политическата структура. Какво представлява тероризмът, наречен на свещената война на мюсюлманите.

Джихад

1. Политическа е същността на тероризма, а религиозният дискурс е само

механизъм за легитимация, насочен към ислямския свят. Това е фалшив дискурс, който скрива политически цели. Например Бен Ладен нарича Ирак и Афганистан фалшиви ислямски държави, а ЕТА под претекста за независима държава на баските всъщност заявява, че иска да създаде социалистическа държава.

2. С безразборни атентати - този тероризъм няма за мишени представители на властта, а целта му е да взема максимален брой жертви. Така според терористите страхът е по-голям, тъй като всеки гражданин се превръща в потенциална жертва. Единственият начин да се предотвратят тези атентати е ранната реакция на полицията. Това означава и при най-малката информация за готвена атака да се арестуват незабавно всички, ангажирани със заговора. Това обаче има и негативна страна, тъй като на този ранен етап почти няма доказателства. Затова в Испания е наказуемо дори само членството към дадена група или организация. Практиката показва, че ако полицията арестува 40 души, 20 се освобождават, на 15 се повдигат обвинения, 12 се осъждат от първата инстанция, а върховният съд потвърждава присъдите на осем.

3. "Самоубийствен" - митът за задължителния самоубийствен характер на атаките е лъжа. Самоубийството е изискване на сценария и само ако няма друг начин да се осъществи престъпната задача - например ако обектът е твърде защитен или терористът няма как да избяга. При едни от най-кръвите атаки - през 2002 г. на остров Бали и на 11 март 2003 г. на гарата "Аточа", нямаше терористи самоубийци. При испанския случай осем души сложиха сами край на живота си, след като бяха обградени от полицията в скривалището им. Терористите не умират на всяка цена, но са готови да сложат край на живота си и това поставя неразбираемия за западния свят проблем как да се бориш срещу някой, който е готов да умре.

4. Гъвкав - терористите не са част от една централизирана група, много малка част от тях са членове на "Ал Кайда". "Ал Кайда" се състои от 200 души, които се крият в планините между Пакистан и Афганистан, в Северна Африка има още една клетка на тази организация. Всички останали групи могат да се определят като алкайдизъм, но те не са "Ал Кайда", не са подчинени на Осам бен Ладен. За тях той е само една неясна идея и вдъхновение, но групите действат независимо една от друга.

5. Малки групи, които действат в световен мащаб. Преди в Западна Европа зад тероризма стоеше една държава - СССР. Личният контакт е изместен от интернет - набирането, обучението на хората и подготовката на атентатите стават по интернет.

Финансирането

Обемът на средствата е пропорционален на нивото на подкрепа у населението. Това може да засегне България, която не е обект на атаки, но може да стане междинна страна, в която да се набират пари за акции на терористите. Има прекалено много хора, които са готови да подкрепят джихадизма. Това се обяснява с теорията на концентричните кръгове. В първия и най-малък е "Ал Кайда" с двете

й ядра. Това са от 400 до 2 хил. души. Следващият кръг са членовете на други групи, свързани с "Ал Кайда" - от 50 хил. до 200 хил. души, като повечето от тях са готови лично да извършат атентат или да умрат. Следващият кръг е на симпатизантите, които споделят целите на тероризма, така както са представени от самите терористи. Те не са готови да участват в атентатите, но няма да откажат да ги финансират или да укриват член на някоя група. Това са 500 млн. души, които ако дадат само по едно евро, ще се събере огромна сума. Последният кръг е ислямският свят - от 1.5 до 1.7 млрд. души. Ислямизмът и джихадизмът не са едно и също и само под 1% от мюсюлманите са джихадисти, а 20-30% от ислямския свят подкрепя идеите на терористите.

Това е евтин тероризъм - атентатите от 11 септември в САЩ са стрували 500 хил. долара, което е смешно ниска сума за щетите и жертвите, които причиниха. В Бали пък са стрували едва 70 хил. долара.

Терористите се захранват от дребната престъпност - кражби, фалшифициране на кредитни и телефонни карти, но и от организираната - трафик на дрога и търговия с фалшиви паспорти. Финансирането идва и от хуманитарни организации от Близкия изток. Роля имат и традиционните религиозни институции. Парите се набавят от задължителната милостиня, която мюсюлманите трябва да дадат всяка лунна година - закат. Всеки, спечелил равностойността на 85 грама злато през годината, трябва да дари на храма 2.5% от тях. Освен това мюсюлманите дават и около 7 евро, ако посетят Мека.

За трансфер на парите за терористите се използва системата хавала. Тя е традиционна за мюсюлманите и при нея не остават документи или следи от прехвърлянето на парите. При нея за трансфер от Ирак например човек отива при местния хавалист и му казва, че иска да изпрати 300 евро в Испания. Той се обажда по телефона и кодирано съобщава на хавалист от Мадрид на кого да даде незабавно 300 евро. Парите не се местят физически.

Основните трудности за проследяване на финансовите потоци на терористите са, че голяма част от средствата се движат из много страни едновременно, като се предпочитат такива без строги мерки срещу прането на пари. В Европа, където има строг контрол за изпиране на мръсни пари, се изпращат много малки суми на често. Винаги са под 3 хил. евро, понякога се изпращат и по 50 долара.

Как се доказва тероризъм

В Испания освен извършването на терористичен акт за престъпление се смята и участието, както и помагачеството на такава група. Наказват се и хората, които публично защитават актовете на тероризъм или унижават жертвите му. Няма специална процедура за разследване на тези престъпления. В спешни случаи е разрешено извършването на обиск на сгради и хора без разрешение от съдия, но досега никой не се е възползвал. Причината е, че в специализирания съд, който гледа делата за тероризъм - Аудиенсия насионал, има дежурен съдия 365 дни в

годината, по 24 часа.

Доказателствата често са недостатъчно и косвени. Върховният съд на Испания обаче одобри една система на оценка на доказателствата, която аз приложих за първи път. При нея, ако има много факти, които не доказват пряко престъплението, но свързани водят до логичния извод, че то е било извършено от подсъдимите, те ще бъдат осъдени. Разсъжденията на съдията обаче трябва да бъдат изложени подробно в мотивите към присъдата.

Хората си мислят, че този тероризъм е много опасен преди всичко заради безразборния характер на атентатите. Новото в XXI век, което засилва страха, е, че държавата няма монопол върху притежанието на оръжия за масово унищожение. Истината е, че дори някоя терористична група да се сдобие с ядрено оръжие, тя няма как да го използва без подкрепата на някоя държава. Терористите нямат територия, няма къде да скрият ракетите и място, от което да ги изстрелят. Всъщност е погрешно да се смята, че терористите са опасни за държавите, те застрашават само гражданите. Но има един много по-страшен ефект от тероризма - когато някои държави искат от своите граждани да се съгласят правата им да бъдат ограничени в полза на борбата с тази престъпност. Посланието "Ще мога да ви защита от тероризма, ако разрешите да огранича правата ви" е грешно. Така тероризмът руши демократичните държави отвътре.